

معنا شناسی سوره مبارکه انسان

محمد شیخ^۱، زبیر حسین زهی^۲

۱) دانشگاه سیستان و بلوچستان، استادیار گروه عربی، sheikh_m20@yahoo.com

۲) دانشگاه سیستان و بلوچستان، دانشجوی کارشناسی ارشد عربی، Zobeyr. hosseynzehi@gmail.com

چکیده

سبک‌شناسی یکی از علوم جدیدی است که به بررسی ارتباط لفظی و معنا در یک اثر ادبی توجه دارد از آنجایی که در هر اثر ادبی ارتباط میان لفظ و معنا ارتباطی انکار ناپذیر است سبک‌شناسی وظیفه کشف این ارتباط را بر عهده دارد تا زیبایی‌های کلام هر چه بیشتر آشکار شود در قرآن کریم نیز بعنوان جاودان ترین و عظیم ترین معجزه تاریخ و والاترین اثر ادبی طی قرون، استحکام و ارتباطی بی‌نظیر در میان محتوا و مفهوم آن برقرار است و بررسی هر یک از سوره های قرآن کریم از منظر سبک شناسی می‌تواند زیبایی‌های این کلام الهی را هر چه بیشتر بر ما آشکار سازد، این مقاله با انتخاب سوره انسان و بررسی توصیفی/تحلیلی آن در پی این است که هماهنگی و تناسق آیات را نشان دهد، در این مقاله سوره انسان از لحاظ سیاق معنایی و نحوی مورد کنکاش قرار گرفته است و ساختار منسجم و هماهنگ آن نشان داده شده است.

واژه های کلیدی: قرآن، سوره انسان، سبک شناسی، انسجام آیات

مقدمه

معجزه عظیم پرداخته اند و تنها توانسته اند قطره‌ای از این دریای بی کران را دریابند. کتاب قرآن از لحاظ دارا بودن ویژگی‌های خاص علمی و ادبی از تمامی کتب الهی پیش از خود متمایز شده است؛ به همین دلیل تأثیری بسار عمیق‌تر بر جان مخاطبان خود دارد. قرآن کریم راه زندگی است و مشتمل بر معارف و حیاتی است که عبارات و اشارات و لطایف و حقایق را در خود دارد، بنابراین عوام از ظواهر، خواص بر اشارات، اولیاءالله بر لطایف و پیامبران و انبیاء الهی بر حقایق باطنی آن اشراف پیدا می‌کنند. [۲]

بعلاوه صاحبان بلاغت از فصاحت آن، فقها از احکام الهی آن و متکلمان از براهین و مورخان از داستان های آن بهره می‌برند. و هر کس با هر علم و دانشی می‌تواند از دریای بی‌کران معارف قرآنی بهره مند شود.

همانطور که پیش از این اشاره شد یکی از جنبه‌های اعجاز قرآن کریم اعجاز ادبی و بلاغی آن است و از زمان نزول آیات کریمه قرآن کریم تا به امروز توجه بسیاری از ادبا را به خود جلب کرده و بسیار در این باره قلم فرسایی شده است و به فراخور پیشرفت‌های علمی حاصله و مصطلحات جدید در میدان ادبیات، قرآن کریم نیز از مناظر جدیدی مورد بحث و بررسی قرار گرفته است؛ از جمله این مصطلحات جدید اصطلاح سبک شناسی است که در ادامه بدان پرداخته خواهد شد.

سبک‌شناسی

علم سبک شناسی از علوم نوینی است که در چند قرن اخیر عرصه ظهور یافته و عبارت است از شیوه نویسنده در بیان دیدگاه و بیان شخصیت ادبی اش در مقایسه با دیگران و جهت گزینش کلمات، عبارات و تشبیهات می‌پردازد [۳]

جاویدان ترین و عظیم ترین معجزه تاریخ که از سوی خداوند متعال نازل شده است قرآن کریم می‌باشد. این کتاب آسمانی و الهی تنها یک کتاب نیست بلکه منشور زندگی بشر است، منشوری که در تمام ابعاد زندگی بشر می‌تواند راهگشا باشد و عمل به آیات و دستورات الهی قرآن کریم می‌تواند بشر را به آرامش و سعادت دنیوی و اخروی رهنمون سازد. اما اینکه چرا معجزه آخرین پیامبر خداوند که برای هدایت بشر آمده کتابی است، خود جای بحث و تأمل بسیار دارد؛ که یکی از عمده دلایل آن فصاحت و بلاغت عرب در زمان نزول قرآن کریم است، در روزگار نزول قرآن کریم، عرب به درجه بالایی از فصاحت و بلاغت رسیده بود و شعر و شاعری و ادب جزء مهمی از زندگی اش بود که نقش عمده‌ای در زندگی و انتخاب هایش داشت و بی شک در چنین فضایی بهترین معجزه می‌توانست کتابی باشد که از نظر فصاحت و بلاغت و بیان بالاترین حد راداشته باشد و از آنجایی که در آن زمان عرب با علم بیان آشنایی کامل داشت خداوند فردی امی را مأمور کرد تا با بیانی شیوا و رسا عرب را به اسلام دعوت نماید، خداوند متعال در سوریه شریفه الرحمن می‌فرماید:

«الرَّحْمَنُ عَلَّمَ الْقُرْآنَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ عَلَّمَهُ الْبَيَانَ» (الرحمن ۱ و ۲)

این خلدون در مقدمه کتابش درباره علم بیان اینگونه می‌گوید: می‌دانم نتیجه این فن فهم اعجاز قرآن کریم است زیرا اعجازش در کمال است و مفهوم آن از بالاترین مراتب سخن است که بهترین و محکم ترین الفاظ را برگزیده و چینش ترکیبی آن شایسته ترین است [۱]

لذا در اعجاز بودن این کتاب آسمانی هیچ شک و شبهه‌ای وجود ندارد و نه تنها از لحاظ اسلوب گفتاری و بلاغی عنوان یک معجزه را دارا می‌باشد بلکه گنجینه عظیمی از علوم و معارف گوناگون است که تا کنون دانشمندان و علمای بسیاری به کنکاش در ابعاد علمی این